

O kresi.

aj ne, otroci dragi, da vže težko pričakujete kresnega večera. Izvestno. Saj toliko lepega in veselega vam prinaša pač malokateri poletnih večerov kot ravno omenjeni. Res, da imate morda vse popóldne poprēj mnogo opraviti z nabiranjem širopére, lepozelenen praproti, s katero treba nastlati tedāj prostore in shrambe pri hiši, ali z nabiranjem cvetic, katere na ta večer kaj lepo in ukusno razstavljate po oknih — a kaj pač mali ta trud proti radosti, ki vas čaka o mraku! Prepričan sem, da ga lahko pozabite loveč na večer po vrtu svitle kresnice ter zroč in obēudavajoč s stariši bratci in sestricami z domačega vaškega hólmea mogočne kresove, ki vzplamtévajo bajno-lepo drug za drugim po zelenih gričih okolice domače. Dà, ti kresovi! Verojemite mi, otroci moji, da gojim z vami tudi jaz v duši neko tiho, mehko koprnjenje po čarobnem večeru, ko se žaré ti kresovi v jasnej, ognjenej luči dvigujoč se mej slovesnim pokanjem možnarjev ter navdušenim petjem navzočih takó oblastno, takó veličastno proti nebu. Zakaj, otroci dragi, tega vi ne znate, ne morete znati!? A jaz pa čutim živo, kako veselo se vse preraja v meni, kadar mi vsako leto v kresnej noči uhaja spomin nazaj, nazaj . . .

Bili smo vže dokaj dorasli — pastirji. Kako brezskrbno in kako lepo je pastirsko življenje, otroci moji, tega ne vé, ne umeje vsak. Nikdar in nikjer nam ni manjkalo zabave, veselja in s tem zadovoljstva, življenja zlate sreče. A nad vse smo se veselili — kresnega večera. Tedāj smo imeli pravi praznik pastirski. Le čujte, kako je bilo!

Gori na Malem Pešivniku, pol ure od naše vasice, imeli smo mlaj postavljen. O Telovem smo ga bili vzdignili, lepo okrašenega, z mogočno vihrajočo zastavo na vrhu hójice. Poleg mlaja pa smo navlekli in nakopičili malemu griču podobno, visoko leseno gromado. In to smo hteli zažgati po starih svojih pastirskih šegah in navadah na — kresni večer.

V sredi vasi pod krčmarjevo lipo smo se zbirali vsako leto. Kaj glasno je bilo ondù in živo. Od vseh hiš so prihájali továriši-pastirji. Zaostati ni hotel nobeden; a Korenov Peter, Jeračnikov Pavle, Veljakov Janez, jaz, in Povljačev Tone, glava vseh tedanjih pastirjev, bili smo vsegđar prvi na mestu. — Kadar so došli še drugi, kar jih je obljubilo, da pridejo, jeli smo se pripravljati na odhod. „Imate li prižigalnik? In brešno in drugo, je li vse v redu?“ Takó je še običaval poprašati vedno Povljačev Tone. In pritrdivši mu, odrinili smo proti Pešivniku. — Dospéli smo do znamenja, kder se cepi pot v jedno, ki drži k glavnej cesti, in v drugo, vodečo črez Belo in Blatni dol memo lazov in ograj na Mali Pešivnik. Nikjer še ni vzplamtel nobeden ogenj. Ura je odbila osem. Pospešili smo korake ter jo mahali urno dalje.

Za dobre pol ure pa si čul na Pešivniku nekako glasno klepanje. Pastirji smo dospeli na kraj, kjer je stal mlaj in gromada, ter jeli nabijati — topiče. Bilo je skoraj končano to delo. Zdajci smo prijeli vsak po jeden topič ter je razstávili po

skalicah ob gromadi. — Poslej je navstala tišina za nekaj časa. A kmalu smo se jeli zopet gibati. — Zdajci čuj! glas zvoná: ura bije devet.

„Haló, továriši, plamenice v roke!“ zapovedoval je Povljač. Ti Mihec Šarovčev, Peter Korenov, Jeračnik in pa ti Slugov, podtáknite gromado vsak od jedne strani! Jaz podkurim topiče. Urno, haló!“ In zgodilo se je. Stekli smo štirje in zagrabili plamenice, Povljač pa prižigalnik. Mogočen blisek in — pok, pok, pok . . . gromélo je v dolino in odmevalo zopet in zopet sem črez od Ljubljanskega vrha. Groznemu pokanju pa je sledil gromoviti „hurá!“, ki smo ga zagnali presrečni pastirji, videč, kako se je oklenil plamen visoke gromade ter priril celó vže do vrha. — Za tem smo natolkli in spustili topiče še jedenkrat, češ, da moramo pokazati, da nismo, kar si bodi. In rajanja in skakanja okolo ognja in vriskanja, ki se je radostno razlegalo v tihi dol, brez tega, zna se, ni bilo. Gromada je gorela čvrsto.

Ura je odbila deset. Ogenj je jel pojematí. A nas je čakalo še jedno delo: visoki mlaj smo imeli še podreti. Jeračnikov Pavle splezal je navadno vže poprej nanj — úmel je stvar najbolje — ter odvezal véliko zastavo, da se ni poškodovala ali raztrgala pri padci. Potem smo zvršili tudi to drugo delo — izpodkopali smo mogočni mlaj, da je padel kakor je bil dolg in širok — —

— — —

Ugasnil je kres, ki je plapolal dobro uro, porušen je bil ponosni mlaj. In sedáj? Ondù pri jelševem grmu napravili smo si mal ogenj, posedli okolo ter se zabavali po svoje še nekaj časa. Povljač-starešina zvlekel je iz košare steklenico hruškovca in hlebec soršičnega kruha, razlomil ter razdelil med nas. Povživajoč oboje uganili smo marsikatero pametno in pošteno. Pričepovedovali smo si povesti, peli smo in bili prav dobre, židane volje. — Bilo je vže pozno v noč, ko smo se razšli s Pešivnika, a še pozneje, ko smo prišli domóv. Sicer nismo ostajali nikdar črez „Ave Marijo“ z dóma, dobro vedoč, da „noč ima svojo moč.“ A tist večer, kdo bi nam zameril? Saj je bil samó jedenkrat v letu praznik pastirski, samó tist večer — o krési.

M. Podrojški.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Demant.

Demant ali dijamant ima svoje ime od grške besede „adámās“, ki pomeni toliko, kakor „nepremagan.“ Sprva je to ime pomenilo jeklo, še-le pozneje tudi kamen, ki se odlikuje od vseh drugih dragih kamenov zaradi svoje silne trdote. Zaradi te prednosti, in še posebno zaradi redkosti, nerazrušenosti in osobitne sijajnosti, prvakuje demant mej vsemi drugimi dragimi kameni.

Demant je mej vsemi prirodninami najtrje telo; njega nobena rudnina ne more obraziti, a on ogrêbe vsako. Zato ga le z njegovim lastnim prahom brusijo in uglajajo. Prirodopisci ga zaradi te lastnosti uvrščavajo na zadnjo stopinjo